

**EKONOMI
HÖGSKOLAN**
Lunds universitet

**Handelsalstring och handelsomfördelning
för Sveriges livsmedelssektor
1996-2002**

Av: Josefine Danielsson

Kandidatuppsats våren 2004
Nationalekonomiska institutionen
Lunds universitet

Handledare
Yves Bourdet

Sammanfattning

Syftet med uppsatsen är att analysera Sveriges livsmedelssektor och de ekonomiska effekterna handelsalstring och handelsomfördelning. Har det skett någon förändring för handeln efter Sveriges medlemskap i Europeiska unionen? Sektorn är analyserad på en aggregerad och en desaggregerad nivå för perioden 1996-2002. Genom att använda ett mått av Truman görs beräkningar av statistiskt material för produktion, import och export för livsmedelsprodukter. Måttet baseras på andelarna import från EU-land, import från tredje land och inhemsk produktion av total konsumtion. När den inhemska produktionsandelen minskar och absorberas av medlemsländer eller tredje land möter sektorn en handelsalstring. Då konsumtionen av andelen inhemsktproducerade varor ökar och importen minskar möter sektorn handelsomfördelning.

Uppsatsen analyserar först generellt ekonomiska effekter och ger en partiell jämviktsanalys. Import och export för livsmedelssektorn beskrivs för att ge en bakgrund till Sveriges handel. Resultatet av analysen på en aggregerad nivå tyder på en trolig handelsalstring för Sveriges livsmedelssektor under perioden och ett klart mönster kan urskiljas. På en desaggregerad nivå möter en majoritet av grupperna handelsalstring som absorberas av medlemsländer och icke-medlemsländer. Under perioden minskar inte produktionen eller importen vilket tyder på en ökad intra- och extra handel. En ökad andel handel med Europeiska unionen efter medlemskapet.

Nyckel ord

Livsmedelssektor, handelsalstring, handelsomfördelning, integration, Europeiska unionen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Innehållsförteckning	3
Tabellförteckning	5
Medlemsländer i Europeiska unionen	6
1. Inledning	7
1.1 Problemformulering	7
1.2 Avgränsning	8
1.3 Syfte	8
1.4 Disposition	8
2. Ekonomisk integration	9
2.1 Regionala sammanslutningar	9
2.1.1 Frihandelsavtal	9
2.1.2 Tullunion	10
2.2 Integrationseffekter	11
2.2.1 Handelsalstring	11
2.2.2 Handelsomfördelning	12
2.2.3 Komparativa fördelar	12
2.3 Partiell jämviktsanalys	12
2.4 Välfärds effekter från unionen	15
2.5 Handelshinder	15
2.5.1 Tullar	15
2.5.2 Icke-tariffära handelshinder	16
3. Trumans mått	17
3.1 Mått beskrivning	17
3.1.2 Resultat förklaring	18
3.2 Handelsalstring och handelsomfördelning	19
3.3 Diskussion om Trumans mått	20
4. Livsmedels handel	21
4.1 Livsmedel- och jordbruksindustrin	21

4.1.1 Varuklassificering	21
4.2 Import	22
4.2.2 Handelsprodukter och handelspartner	22
4.3 Export	23
4.3.1 Handelsprodukter och handelspartner	23
5 Analys	24
5.1 Val av metod	24
5.2 Urval	24
5.3 Material	25
5.3.1 Primära källor	25
5.3.2 Sekundära källor	25
5.4 Metod och källkritik	26
6. Resultat	27
6.1 Aggregerad nivå	27
6.2 Desaggregerad nivå	29
7. Slutsats	31
Källförteckning	33

Bilagor

Bilaga 1 Export av livsmedel och jordbruksvaror 1996-2002, milj, kr, aggregerad nivå

Bilaga 2 Import livsmedel och jordbruksvaror 1996-2002, milj, kr, desaggregerad nivå

Bilaga 3 Export jordbruksvaror och livsmedel 1996-2002, milj, kr

Bilaga 4 Industrins produktion av livsmedel och jordbruksvaror 1996-2002, milj, kr

Bilaga 5 Beräkningar av Trumans mått

Tabellförteckning

<i>Diagram 2.3.1</i> Partiell jämviktsanalys	13
<i>Tabell 3.1.1</i> Utfall av Trumans mått	18
<i>Diagram 4.2.1</i> Sveriges importmarknader 2002 (% av total importmarknad)	22
<i>Diagram 4.3.1</i> Sveriges exportmarknader 2002 (% av total exportmarknad)	23
<i>Tabell 6.1.1</i> Andelen inhemsk produktion (p-x), intra EU-import (Mi) och extra-EU, import (Mx) av konsumtion, (%) 1996-2002 för Sveriges livsmedelssektor	27
<i>Diagram 6.1.2</i> Sveriges utveckling på import och exportmarknaden 1993-2003	28
<i>Tabell 6.2.1</i> Differensen mellan respektive subgrupps andel av konsumtion, rangordnade efter störst handelsalstringseffekt för 1996-2002	29

Medlemsländer i europeiska unionen

Källa: www.europa.eu.int

Land	Medlems år
Belgien	1952
Frankrike	1952
Italien	1952
Luxemburg	1952
Nederländerna	1952
Tyskland	1952
Danmark	1973
Irland	1973
Storbritannien	1973
Grekland	1981
Portugal	1986
Spanien	1986
Finland	1995
Sverige	1995
Österrike	1995

Nya medlemsländer 2004

Cypern

Estland

Lettland

Litauen

Malta

Polen

Slovenien

Slovakien

Tjeckien

Ungern

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Europeiska unionen bildades 1958 genom undertecknandet av Romfördraget. Unionen har utökats och 1995 blev Sverige medlem. Samarbetet har fördjupats till en ekonomisk integration med en gemensam inre marknad för tjänster, varor, kapital och service. Flera ekonomiska analyser på integrations former har gjorts. Truman (1975 s. 3ff) analyserade två ekonomiska effekter, handelsalstring och handelsomfördelning. Viner (1950 s. 43f) definierar handelsalstring som att den inhemska produktionen ersätts av import från medlemsländerna. Då import från tredje land ersätts av en mer kostsam import från ett av medlemsländerna är det handelsomfördelning. Truman utgår från en sektor och utreder variationen mellan andelarna inhemska produktion, export och import av den totala konsumtionen.

I uppsatsen analyserar jag handelseffekterna handelsalstring och handelsomfördelning efter Sveriges medlemskap i EU. Utifrån Trumans mått (1975 s. 3ff) utreds påverkan på andelen av total konsumtion för produktion, import och export för Sveriges livsmedelssektor 1996-2002. Den övergripande problemställningen består av tre frågor,

- Har det efter Sveriges medlemskap i EU 1995 skett någon förändring i produktion, import och export för den svenska livsmedelsindustrin?
- Har Sverige bibehållit sina ursprungliga handelspartner efter medlemskapet eller har handeln skiftat mot EU: s inre marknad?
- Har Sveriges livsmedelssektor mött handelsalstring eller handelsomfördelning?

Jacquemin & Sapir (1988 s. 127ff) använder samma mått för att studera integrationen mellan de ursprungliga medlemsländerna inom EU. Deras undersökning visar att länderna inte ersatt import från tredje land med import från medlemsländerna med undantag för jordbrukssektorn. De anser att handeln har övergått från att vara nationellt representerad till mer sektorsbunden.

1.2 Avgränsning

De varor som inkluderas i den statistiska undersökningen är livsmedel- och jordbruksprodukter. Analysen är utformad som en tidsserieanalys för åren 1996-2002. Medlemsländer definieras som de länder som ingår i europeiska unionen under perioden för analysen. För att besvara frågorna används statistiskt datamaterial hämtat ur Statistiska centralbyråns databaser på deras hemsida och Jordbruksstatistiska årsböcker. Det statistiska materialet behandlas på en aggregerad och en desaggregerad nivå. Den desaggregerade nivån är uppdelad i tretton subgrupper se bilaga 1.

1.3 Syfte

Syftet med uppsatsen är att analysera statistik för livsmedelssektorn och applicera Trumans mått för att undersöka förekomsten av handelsalstring och handelsomfördelning inom sektorn efter Sveriges medlemskap i Europeiska unionen och utvärdera om det finns trender för produktion, import och export av varor.

1.4 Disposition

I det första avsnittet ekonomisk integration utvecklas integrationsformerna frihandel och tullunion tillsammans med de ekonomiska effekterna handelsalstring och handelsomfördelning. En partielljämviktsanalys beskrivs för att belysa de statistiska effekterna av en integration. Därefter följer en beskrivning av handelshinder, monetära och icke-tariffära hinder och Trumans mått presenteras vilket utnyttjas för bearbetning av statistik för livsmedelssektorn. Sektorn analyseras i påföljande avsnitt tillsammans med systemet för klassificering och avgränsning av varugrupper. Sveriges import, export och handelspartner diskuteras för att ge en överblick över livsmedelsindustrin i Sverige. En beskrivning av analys, metod och metodkritik görs. Avslutningsvis redovisas resultaten av de statistiska undersökningarna på en aggregerad och desaggregerad nivå. Bilagorna i uppsatsen innehåller statistik som legat till grund för analysen samt en redovisning av de beräkningar som gjorts.

2. Ekonomisk integration

2.1 Regionala sammanslutningar

Nivån på en integration och dess funktion skiftar mellan olika avtal. Vid en integration avskaffas stegvis handelshinder mellan medlemsländerna vilket benämns negativintegration. Ekonomiska syften med en sammanslutning är att förbättra bytesförhållande och resursallokering, utnyttja stordriftsfördelar och främja intrahandel. Exempel på olika stadier av integration är frihandelsområden, tullunion, gemensam marknad och monetärunion. Varje stadium intensifierar samarbetet mellan länderna på olika plan. En koncentration på integrationsformen frihandelsområde och tullunion sker och ekonomiska effekter av en union analyseras. Den kommande statistiska analysen av livsmedelssektorn behandlar främst material från EU. Sveriges handel och produktion av livsmedel och jordbruksvaror granskas och analyseras utifrån ett ekonomiskt perspektiv på integration. Vid bildandet av en sammanslutning kan flera effekter uppstå till exempel handelsalstring som är en effekt av frihandel och handelsomfördelning som är en följd av protektionism. Johnson (1962) delar upp effekterna i två delar en konsument- och en producent effekt (Robson 1998 s. 35f).

2.1.1 Frihandelsavtal

En vanlig integrationsform är frihandelsavtal mellan två eller flera länder. I Europa finns till exempel EFTA (European Free Trade association). Frihandelsavtal och handelsavtal sluts generellt för att underlätta handel mellan länder, gynna importörer och konsumenter och öka välfärden för medlemmarna. Vid frihandelsavtal mellan länder avskaffas de inbördes tullarna. För införsel eller utförsel av varor måste geografiskt ursprung för produkten fastställas. Ursprungsreglerna berör de varor som ingår i handeln för området. En produkts ursprung måste anges vid försäljning vilket uppnås genom gränskontroller. En vara ändrar

ursprungsland då den genomgår en betydande förändring. Varor cirkulerar bara fritt om de är tillverkade inom integrationen. Bestämmelserna ska förhindra handelskrökning då en vara importerar från det land med lägst tariff för att sedan säljas vidare till andra länder till ett lägre pris än om landet direktimporterade varan. Ursprungsregler kan leda till att samma vara har två olika pris inom frihandelsområdet. Ett bildande av ett frihandelsområde där länder har olika tullnivåer gentemot varandra innan integrationen kan resultera olika effekter. En positiv effekt där medlemsländerna ersätter den dyra egna produktionen med import från något av medlemsländerna benämns handelsalstring. En negativ effekt för icke-medlemsländer är handelsomfördelning, import från tredje land ersätts av import från medlemsländer (Viner 1950 s. 43).

2.1.2 Tullunion

En tullunion är en fördjupning i integrationsprocessen. Medlemsländerna har en gemensam handelspolitik med en yttre tull mot tredje land. Tullnivån är samfällad för importvaror från tredjeländ. De ekonomiska effekterna för de inblandade länderna är olika beroende på om det är en tullunion eller ett frihandelsområde och storleken på de inhemska tullarna för respektive land före integrationen. Effekterna kan också bero på sammanslutningens storlek (areal och antal medlemsländer), hur stor initial handel med tredje land och konkurrenskraft mellan länderna inom unionen. Enligt den neoklassiska teorin för tullunion måste tariffen mellan länderna inom unionen differentiera för att en allokeringseffekt ska uppstå (Robson 1998 s. 18f). Robson förklarar effekter på en tullunion med handelsalstring och handelsomfördelning vilka han delar upp i två delar, en konsument- och en producent del. Effekter kan leda till en reallokering av importland och detta i sin tur till en ökad eller minskad ekonomisk välfärd.

Efter andra världskriget skapades Kol och Stål unionen 1952. I inledningen bestod sammanslutningen av sex länder men har sedan utökats till att omfatta en stor del av Europas länder. Den senaste utvidgningen skedde 2004 med tio nya länder från Östeuropa. Kol och Stål unionen utvecklades 1957 genom påskrivandet av Rom-fördraget till en ekonomisk union. Ett av målen med fördraget var att etablera en gemensam marknad med fri rörlighet mellan medlemsländerna på kapital, arbete, tjänster och varor. En målsättning för sammanslutningen är en gemensam tull mot icke-medlemsländer och samtidigt avskaffa de inbördes tullarna. En gemensam jordbrukspolitik genomfördes 1968 vilken är en av de största

sektorerna inom dagens EU (McCormick 2002 s. 66ff). Efter ett avtal i Maastricht 1991 blev sammanslutningen en ekonomisk och monetär union med en gemensam valutapolitik. Den första januari 2002 infördes Euron som valuta i de länder som ingick i samarbetet. Tre länder valde att stå utanför den gemensamma valutan, Storbritannien, Danmark och Sverige (ibid s. 77).

2.2 Integrationseffekter

2.2.1 Handelsalstring

Skapande av regionala sammanslutningar som frihandelsavtal eller tullunioner leder till olika effekter för medlemsländerna och tredje land. Effekter som uppstår delas in i statiska och dynamiska. De statiska är handelsalstring och handelsomfördelning (Viner 1950 s. 43). Dynamiska effekter är exempelvis tekniskeffektivitet, produktivitetutveckling och specialisering (Robson 1998 s. 39).

Handelsalstring definieras som att vid en integration skiftar handeln för medlemsländerna från en inhemskt dyrare produktion till en import från de mer kostnadseffektiva medlemsländerna. En applicering av begreppet på den svenska marknaden och sektorn för livsmedel och jordbruksprodukter innebär att den inhemska produktionen ersätts med import från andra medlemsländer i europeiska unionen. Två effekter uppstår vid ett skifte av importland. En minskning eller eliminering av den inhemska produktionen för de import produkter som är substitut till de ursprungliga produkterna. Vilket leder till en produktionseffekt där landet sparar de reala kostnaderna för varor som tidigare producerades på den inhemska marknaden och som numera importeras. En konsumenteffekt då konsumentöverskottet ökar på grund av ett lägre pris på varorna än tidigare. Konsumenterna betalar mindre för en vara som de egentligen värderar till ett högre pris. Med mer kostnadseffektiva priser ökar skillnaden som är en slags vinst för konsumenterna och resulterar i en ökad konsumtion av importvaror.

2.2.2 Handelsomfördelning

Handelsomfördelning uppstår då en mer kostsam import från medlemsländer ersätter import till ett lägre pris från tredje land. Detta medför ekonomiska välfärdseffekter för konsumenterna och landet som helhet. En kostnadsökning för importerade varor från medlemsländer som tidigare importerades från tredje land till ett lägre pris. Detta leder till en minskning i konsumentöverskott då konsumenterna möter ett högre pris för varorna än före integrationen. Välfärden minskar för det importerande landet som betalar mer för sina varor som är substitut till de varor som handlades före integrationen. Tredje land mister exportandelar då handeln ökar mellan medlemsländerna. Vinnare är de länder som är nya exportörer, de nya medlemsländerna.

2.2.3 Komparativa fördelar

Det förekommer ett flertal olika modeller som hänvisar till varierande orsaker om varför handel uppstår. Ett land har en komparativ fördel i produktionen av en vara då alternativkostnaden är lägre i ett land än i övriga länder. Alternativkostnad definieras som de resurser som används vid produktionen av en vara och hur mycket andra varor som kan produceras med samma mängd resurser (Krugman & Obstfeld 2000 s. 12f). Både tullunioner och frihandelsområden har möjlighet att generera vinster till nationalinkomsten genom specialisering bland medlemsländerna grundat på teorin om komparativa fördelar (Robson 1998 s. 4). Vid liknande länder baseras ofta handel på intrahandel och skalekonomier (Krugman & Obstfeld 2000 s. 137). En gemensam marknad kan uppnå ytterligare vinster i realinkomsten genom att övervinna hinder för faktor mobilitet. Integrering av faktor- och produktmarknader leder till en ökad intra-block handel. Inom EU motsvaras detta av en ökad handelsalstring och en ökad intra-handel (Robson 1998 s. 4).

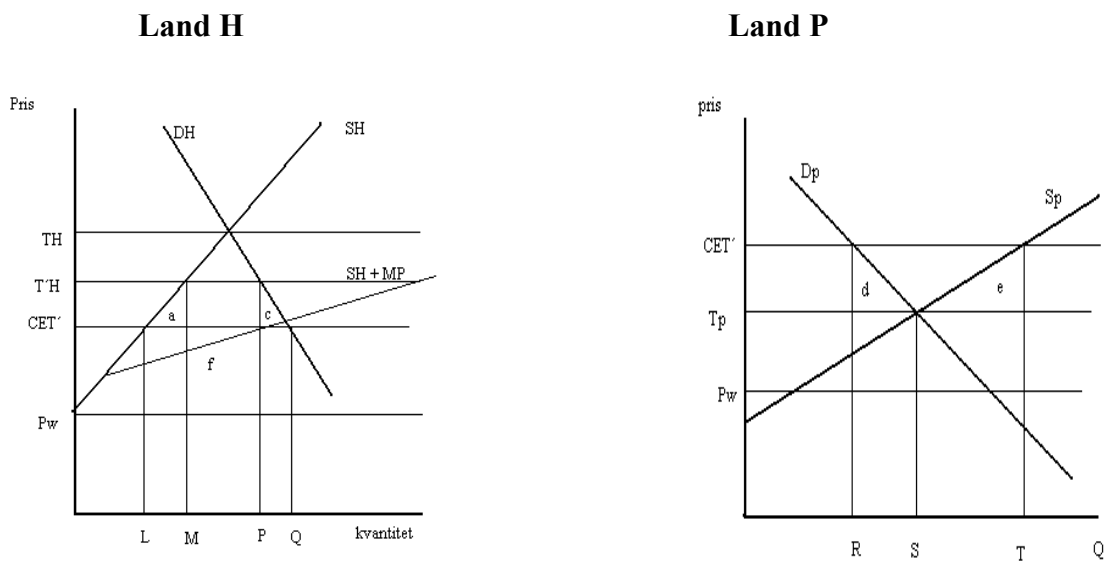
2.3 Partiell jämviktsanalys

Sveriges medlemskap i EU ledde till förändring i tullnivån för varor med importtullar. En generell analys av de effekter som uppstår vid bildandet av en tullunion ges (Robson 1998 s.

21ff). Analysen uppmärksammar dock endast de statiska effekterna handelsalstring och handelsomfördelning. Den utelämnar dynamiska effekter och effekter på andra sektorer.

Analysen utgår från en treländers modell. Där två länder bildar en tullunion och tredje land representerar övriga världen. Land H representerar ursprungslandet och land P det nya partner landet. I modellen antas perfekt priselasticitet för utbudet från övriga världen vilket får till följd att inte skalavkastning och bytesförhållanden för hela unionen belyses. Det antas perfekt konkurrens, alla resurser är utnyttjade och tullar är enda handelshindret. Flera utfall är möjliga beroende på nivåerna vid autarki för den ursprungliga och den integrerade tariffen. Hög ursprunglig tariff leder till ett högt pris på marknaden och landet försörjs av den inhemska produktionen och ingen handel förekommer. Om den integrerade tullnivån är lika stor som den ursprungliga för land A inträffar ingen förändring i handeln.

Diagram 2.3.1 Partiell jämviktsanalys

Källa: Robson (1998 s. 21ff)

Land H importerar från tredje land innan integration med land P. En koncentration av detta fall sker då det främst motsvarar Sveriges situation före medlemskapet i Europeiska unionen. Handeln med livsmedelsprodukter bestod av både import och export. Y-axeln är pris och x-axeln kvantitet. Kurvorna motsvarar land H:s efterfråga för en vara för landet som helhet (D_H) och landets utbud (S_H). S_H+M_p betecknar det aggregerade utbudet från land H, den inhemska utbudskurvan är adderad med utbudskurvan för land P. P_w antas vara konstant och är utbudspriset på världsmarknaden som länderna möter vid handel. Om tariffen är $P_w T_H$

för land H är det självförsörjande. I den här analysen har land H en tariff på $P_w T'_H$ och land P en tariff motsvarande differensen mellan $P_w T_P$. Som framgår av figuren försörjs land H före avtal om en tullunion delvis av den inhemska produktionen och delvis av import från tredje land. Initialt konsumerar land H, P på x-axeln och producerar M på x-axeln. Landet importerar en kvantitet ekvivalent med skillnaden mellan MP och erhåller tullintäkter $MP * P_w T'_H$. Vid integration mellan länderna är den nya gemensamma tullnivån baserad på ett medeltal av de två ländernas ursprungliga tullar vilket motsvarar $P_w CET'$ i figuren. En nivå som är lägre än den initiala tullen för land H och högre för land P. När tariffen sänks för land H ökar efterfrågad kvantitet till Q och utbudet av inhemska produktion minskar till L. En handelsalstringseffekt i form av rutorna a plus c uppstår. Där a är en produktions effekt på grund av minskad inhemska produktion då importen ökar. Triangel c är en ökning av konsumentöverskott genom ökad konsumtion till ett lägre pris. En handelsomfördelning uppstår samtidigt, billigare import från tredje land ersätts med dyrare import från partnerland. Vid en komparering mellan delarna handelsalstring och handelsomfördelning kan det utläsas om unionen är vinstgivande, $a+c$ större än f. I figurens fall är unionen skadlig för land H: s ekonomiska välfärd. Land P som initialt var självförsörjande möter ett högre pris än tidigare. Konsumenterna får en konsumentförlust lika med ruta d när efterfrågan minskar från S till R. Producenterna erhåller en vinst då den inhemska produktionen ökar från S till T. Kostnaderna för den utökade produktionen uppvägs av de nya exportinkomsterna till land H. Handeln med övriga världen minskar till förmån för handeln inom unionen vilket tredje land förlorar på. När import från tredjeland minskar anses unionen vara handelsalstrande. Analysen antar samtidigt att bytesförhållandet mellan medlemsländerna och övriga världen inte förändras. Vid en välfärdsförändring för en inflytelserik union resulterar det i en korresponderande förändring för tredje land. I en handelsalstrande union kan dock enskilda länder möta handelsomfördelning. Nivån för den gemensamma tullen utåt ska vara på en nivå så att länderna inom unionen möter handelsalstring. Unionsvinster ska fördelas mellan länderna så att alla vinner på en sammanslutning (Robson 1998 s. 233).

Vid ett frihandelsområde uppstår andra effekter. För land H ökar båda effekterna och till skillnad från en tullunion där handelsalstring var större än handelsomfördelning. För land P är priset oförändrat och produktion och konsumtion sker till samma kvantitet som före integrationen. I en tullunion förlorar konsumenterna och producenterna gör en vinst. I ett frihandelsområde görs inga förluster för konsumenter och producenter men landet erhåller en värdigsmässigt större tullintäkt. Vid en tullunion elimineras handeln med övriga världen men i

ett frihandelsområde ökar handeln med tredje land. Tullunionen är annorlunda än ett frihandelsområde, när världshandeln minskar ökar handeln inom unionen.

2.4 Välfärds effekter från unionen

Enligt Robson (1998 s. 20) leder en tullunion där handelsalstring förekommer till en ökad välfärd samtidigt som en handelsomfördelning är skadlig. Robson anser att storleken på handelsalstring och handelsomfördelning inte endast beror på de nya handelsströmmarna till följd av unionen utan också på pris-kostnads ändringar. Om unionen och dess medlemsländer möter handelsalstring eller handelsomfördelning är svårt att säga utan att studera specifika fall och data menar Robson. På sidan 27 (1998) belyser Robson vissa generella aspekter för att undersöka om en tullunion är handelsalstrande eller inte. Effekten ökar med storleken på ytan och antalet medlemmar i unionen. Handelsalstring beror på den genomsnittliga tariffen före och efter integrationen. Om den nya nivån är lägre än tidigare antas unionen bli handelsalstrande. Om nivån istället är högre kan den antas bli handelsomfördelning. En minskad risk för handelsomfördelning sker vid färre överlappningar mellan ländernas industrier. Då överlappning sker är det fördelaktigt om produktionskostnaden för varor som tillverkas är stora då dessa fastställer allokeringar mellan länderna. Sannolikheten för handelsalstring ökar vid konkurrens mellan medlemsländerna. Ytterligare en orsak till handelsalstring är att tredjelands industrier tillverkar produkter som är substitut till medlemsländernas inhemska producerade varor.

2.5 Handelshinder

2.5.1 Tullar

Tullar kan definieras som en kostnad som läggs på vid import av varor. En tull kan vara konstruerad som en advalorem skatt eller som ett i förväg bestämt pålägg på importen. Handelshinder är främst till för att skydda den inhemska marknaden och utnyttja de

komparativa fördelarna. Ofta resulterar en tull i att importen minskar och köpkraften går ner på grund av ett högre varupris. De importerade varorna säljs på marknaden till ett adderat pris av världsmarknadspriset plus tullen. Konsumenter förlorar på tullar samtidigt som producenter vinner när varorna kan säljas till högre pris och staten erhåller tullintäkter (Krugman & Obstfeld 2000 s. 187ff).

2.5.2 Icke-tariffära handelshinder

Icke-tariffära handelshinder karakteriseras av att de inte är tullar i den klassiska bemärkelsen men utgör hinder mot handeln. Till exempel importkvoter, gränskontroller, lagar om varumärkning och varuklassificering, ursprungsregler och subventioner. Robson (1998 s. 93) delar in handelshinder i kostnadsökande hinder och hinder för marknadsinträde. De kan få lika stora effekter på importen som monetära tullsatser. Fram till 1993 förekom tullkontroller vid de interna EU gränserna. Gränskontrollerna bortrationaliserades och numera lämnar företag statistisk information om deras handel direkt till Intrastat, det organ som utför statistiska bearbetningar (Monti 1997 s. 27ff). Monti belyser vikten av tekniska hinder för exempelvis nationella regler om produktspecifikationer. Inom livsmedelssektorn förekommer det fortfarande icke-tariffära handelshinder i form av regler och normer rörande produktion och distribution. Arbetet med att reducera icke-tariffära hinder fortsätter genom en gemensam lagstiftning för EU länderna på särskilda områden. Inom jordbrukssektorn för EU en gemensam jordbrukspolitik, CAP (Common Agricultural Policy) (www.snf.se). Då hindren tas bort kan indirekta och direkta effekter uppstå. De direkta effekterna är minskade kostnader och de indirekta är att exporten och importen kan öka. En förbättrad konkurrens på marknaderna tillsammans med minskade produktionsgenomsnitts kostnader och en ökning av innovationer. Vilket leder till en ökad andel intra-handel som gynnar den inre marknaden.

I avsnittet har diskuterats vilka effekter regionala sammanslutningar får på medlemsländer. Vid en integrering av olika länder beror effekterna enligt partiell jämviktsanalys på storleken på tariffen efter integrationen i förhållande till den ursprungliga. Om nivån är lägre antas unionen bli handelsalstrande. En union ska fördela vinsterna och dela på kostnaderna för att välfärden ska öka för samtliga länder inom sammanslutningen.

3. Trumans mått

3.1 Mått beskrivning

Truman (1975 s. 3ff) använder ett mått för att mäta ekonomiska handelseffekter vid integration. I en utredning analyserade Truman produktions- och handelsmönster i EEC och EFTA efter integrationen. Truman undersökte om det förekom ett skift i utbudskurvan för varor från tillverkningsindustrin som resultat av förändrade tulltariffer. Trumans mått har ekonomer utnyttjat för att studera effekter vid ekonomisk integration. Jacquemin & Sapir (1988 s. 127ff) utredde om medlemsländerna i EU under 1973-1984 blev mer integrerade med varandra eller mer integrerade med världen efter medlemskap i unionen. I analysen om Sveriges livsmedelssektor används Trumans mått för att studera eventuella handelseffekter till följd av inträdet i europeiska unionen. I detta avsnitt ges först en beskrivning av måttet och de resultat som kan inträffa. Avslutningsvis granskas modellen och dess för- och nackdelar diskuteras.

Truman utgår från förändringar i omfördelning av konsumtion¹ för en eller flera varor för medlemsländer inom sammanslutningen (Truman 1975 s. 3ff). Förändringen delas in i tre grupper beroende på ursprunget av marknaden för utbudet. Ett urval av produktgrupper som ska utvärderas sker och de delas in i undergrupper. Konsumtionen fördelas på tre delar, import från medlemsländer, import från icke-medlemsländer och export. Data från de olika delarna analyseras och kompareras över en period eller från år till år. Orsaker till att förändringar förekommer antas här bero på en förändring av tariffen och andra handelshinder vid integration. För livsmedelsanalysen utförs separata beräkningar för varje enskild subgrupp med syfte att undersöka om det förekommer avvikelser mot resultatet på aggregerad nivå. Begreppen handelsalstring och handelsomfördelning appliceras på de numerära resultaten.

¹ Begreppet konsumtion definieras här som inhemsk produktion minus export plus import från medlemsland, plus import från övriga världen.

Tabell 3.1.1 Utfall av Trumans mått

P-X: Inhemsk produktion – export

Mi: Import från medlemsländer

Mx: Import från icke- medlemsländer

	P-X	Mi	Mx
1.	-	+	+
2.	-	-	+
3.	-	+	-
4.	+	+	-
5.	+	-	-
6.	+	-	+

1. Ren handelsalstring. Den minskning av inhemskproduktion som sker vid handelsalstring kan omfördelas till medlemsländer och icke-medlemsländer.

2. Extern handelsalstring och intern handelsomfördelning. Reducering i inhemsk produktion absorberas av endast icke-medlemsländer.

3. Intern handelsalstring och extern handelsomfördelning mot tredje land. Minskningen absorberas av andra medlemsländer.

4. Extern handelsomfördelning med en minskning i andelen för icke-medlemsländer.

5. Handelsomfördelning mot medlemsländer och icke-medlemsländer.

6. Handelsomfördelning mot medlemsländer.

3.1.2 Resultat förklaring

Nummer ett till tre står för handelsalstring, en minskning i inhemsk produktion och ett ökat beroende av omvärlden och särskilt medlemsländerna till följd av integrationen. En reducerad produktion kan ersättas av både medlemsländer och icke-medlemsländer eller båda tillsammans vilket är fall ett. Det inträffar då en minskning av den gemensamma tariffen mot utlandet. Fall två representerar en ökning av importen från icke-medlemsländer. Tariffen mot icke-medlemsländer reduceras, ceteris paribus och deras andel av varor på marknaden ökar på grund av ett lägre importpris. Effekten kan förstärkas genom en ökad konsumtion i landet som

resultat av ett fall av det inhemska priset. Vid en negativ konsumtionseffekt istället för en positiv är inte måttet validt. Nummer tre är intern handelsalstring, en ökad import från medlemsländer och samtidigt en extern handelsomfördelning med en minskad import från tredje land vilket är det traditionellt förväntade resultatet. Nummer fyra till sex är handelsomfördelning. En ökad andel av konsumtionen från den inhemska produktionen samtidigt som importen minskar från antingen medlemsländer, icke-medlemsländer eller från båda. Detta är möjligt då den gemensamma tariffen för medlemsländerna ökar vid integration på grund av en högre ursprunglig nivå. Vilket i sin tur leder till ökade inhemska priser och en ökad inhemsk produktion. De sista fallen är mer sällsynta. Nummer fem inträffar vid en effektivisering av de protektionistiska tullarna och fall sex kräver ett mer utvecklat mått som tar upp fler variabler.

3.2 Handelsalstring och handelsomfördelning

Enligt partiell jämviktsanalys för tullunioner och frihandelsavtal kommer en reduktion i interna tariffer endast leda till en reducering av inhemskproduktion då det också är en reduktion i inhemskt pris. Ett prisfall är ett nödvändigt villkor för Vinerians teori om handelsalstring där konsumtion hålls konstant (1950 s. 43). Generellt kan handelsalstring endast uppstå vid en ökad konsumtion. Utan en prisförändring är det osäkert om en handelsalstringseffekt uppstår. En extern handelsomfördelningseffekt kan fortfarande inträffa med en minskning i andelen importerade varor från icke-medlemsländer samtidigt som andelen importerade varor från medlemsländer ökar. Alla varor påverkas inte i samma omfattning av en enhetlig förändring av tariffen beroende på efterfråge- och utbudselasticitet (Truman 1975 s. 6). En låg initial importandel från icke-medlemsländer leder till en liten effekt av handelsomfördelning. Om inhemsk efterfråga var fullständigt priselastisk uppstår ingen handelsomfördelningseffekt.

3.3 Diskussion om Trumans mått

Kritik som riktas mot ekonomiska modeller belyser ofta att de inte tar hänsyn till exempelvis förändringar i växelkurser, ökning av naturresurser och produktions förbättringar. När detta inte beaktas kan andelen import bli missvisande. Enligt Jacquemin & Sapir (1988 s. 129f) är Trumans mått bra då det inkluderar datamaterial från både handel och produktion. Trumans egen kritik av måttet är att en positiv eller negativ konsumtionseffekt inte påverkar importen från medlemsländerna (1975 s. 6). Måttet uppmärksammar inte faktorer som påverkar relativpriset och storleken på importen. På sidan nio (1975) synliggör Truman att även om en integration inte har inträffat så kan tarifferna ändå minska kraftigt på grund av exempelvis en ökad konkurrens. Jacquemin & Sapir (1988 s. 129f) observerar att förändringar i den inhemska produktionen också kan vara ett resultat av en konkurrensutveckling eller resursallokering på den nationella marknaden. En systematisk trend kan härstamma från inombransch specialisering eller en minskad konkurrens för tillverkning av sektorns varor. Vid utförandet av en analys på en desaggregerad nivå efter Trumans mått är det viktigt att subsektorena innehåller exakt samma varugrupper som analysen på aggregerad nivå för att kunna uttyda ett mönster i förändringarna.

4. Livsmedels handel

4.1 Livsmedel- och jordbruksindustrin

I detta kapitel analyseras Sveriges import, export och produktion med koncentration på livsmedel- och jordbruksvaror. Först definieras begreppet livsmedelssektorn och systemet för gruppindelning och subgrupper. Vid urvalet av varor till Trumans mått skedde det enligt dessa indelningar. Sedan följer en beskrivning över vilka produkter Sverige importerar och exporterar, handelsmönster, handelspartners och handelns utveckling. Sverige har ett underskott i handeln för livsmedel och jordbruksvaror. Vilket betyder att Sverige importerar mer produkter än vad landet exporterar. Eftersom analysen sker på en desaggregerad nivå ges här en kort beskrivning av storleken på importen och exporten för att förtydliga utvecklingen.

4.1.1 Varuklassificering

För indelning av näringsgrenar används i Sverige Standard för Svensk Näringsgrensindelning (SNI). Den baseras på den av FN utarbetade standarden ISIC (International Standard Industrial Classification). Den nuvarande standarden SNI 92 har tillämpats under den tidsperiod som analysen avser 1996-2002. SNI 92 är uppbyggd i nivåer som i sin tur är uppdelade i underavdelningar och detaljgrupper. Det finns ingen absolut referens till vilka branscher som ska ingå i livsmedelssektorn utan bara vilka verksamheter som har en relevant anknytning (Jordbruksstatistisk årsbok 2003 s. 308).

Livsmedel och jordbruksprodukter är uppdelade och klassificerade enligt två system. Först det internationellt rekommenderade varugrupperingen SITC (Standard International Trade Classification). Det andra systemet utgår från det inom EU tillämpade varunomenklaturen KN (Combined Nomenclature) (Jordbruksstatistisk årsbok 2002 s. 313). Avgränsning av livsmedel för analysen har skett enligt SITC på en tresiffrig nivå.

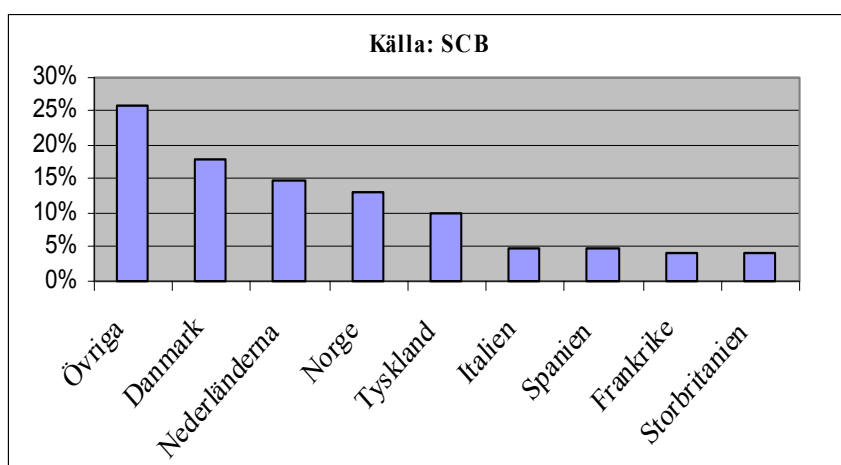
4.2 Import

4.2.1 Handelsprodukter och handelspartner

Sverige importerade livsmedel och jordbruksvaror till ett värde av 52 miljarder kronor år 2002. Vilket motsvarar ungefär åtta procent av Sveriges totala varuimport. Importen av livsmedel ökade från föregående år (Fors & Olofsson 2003 s. 10). En stor andel av Sveriges import består av varor och produkter som inte produceras inom landet som bananer, vin, kaffe och tobak. Den värdemässigt största subgruppen är frukt som svarar för nästan en fjärdedel av det totala importvärdet för jordbruksvaror och livsmedel (ibid s. 20). En anledning till att en del varor ökade i importvärde berodde främst på att de inkluderades vid transithandel, samma produkter som importerades exporterades sedan vidare. Ett minskat importvärde på varor kan förklaras med att priserna sjönk. Ytterligare en orsak till ett förändrat värde är att efterfrågan skiftar (ibid s. 10f). Svängningar i importvärdet kan påverka det slutliga resultatet av analysen på desaggregerad nivå och är därför viktiga att belysa.

De mest betydelsefulla avsändningsländerna för Sveriges import av livsmedel är Danmark, Nederländerna och Norge. Danmark står för en femtedel av den Svenska importen (ibid s. 16f). Sveriges import av livsmedel och jordbruksprodukter sker till 70 % från länder inom EU. Efter medlemskapet i Europeiska unionen är minst 65 % av varuimporten från unionen vilket skiljer sig markant från åren innan då importen från EU länderna var 55 %.

Diagram 4.2.1 Sveriges importmarknader 2002 (% av total importmarkand)

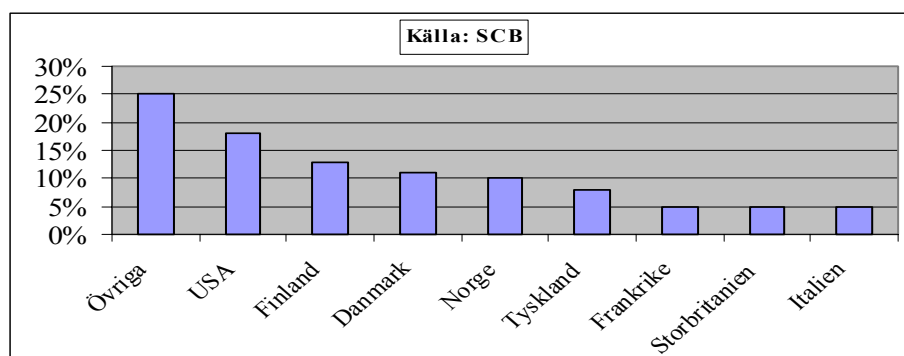
4.3 Export

4.3.1 Handelsprodukter och handelspartner

Sverige exporterade livsmedel- och jordbruksvaror till ett värde av 26 miljarder kronor år 2002. Totalt mellan 1995-2002 har exporten ökat i värde med omkring 100 % i löpande priser, vilket i analysen påverkar resultatet för konsumtionsandelen. Utförsel av livsmedel och jordbruksprodukter utgjorde omkring tre procent av den totala varuexporten. Fors & Olofsson (2003 s. 9) beskriver i en utredning orsaker till att exporten har ökat de senaste tio åren. ”Det fria tillträdet till den europeiska marknaden” Ytterligare en förklaring är den ökande re-exporten av fisk till EU-marknaden och särskilt från Norge (www.scb.se). Reexportera betyder att Sverige importerar en vara och samma vara exporteras sedan vidare samtidigt som Sverige bokförs som ursprungsland för produkten. Förändringar inom export och import påverkar värdena för Trumans mått då de olika andelarna skiftar med ökad/minskad export beroende på varifrån importen kommer ifrån.

Omkring en femtedel av exporten av livsmedel och jordbruksvaror avsänds till USA och 80 % utgjordes av drycker. De nordiska länderna tar emot 30 % av exporten (Jordbruksstatistisk årsbok 2003 s. 242). Av Sveriges totala export av livsmedel 2002 gick 57 % till länder inom EU samarbetet. Efter Sveriges inträde i EU har andelen av total export till EU länder varit ungefär lika stor men åren dessförinnan omkring 40 %. Export till tredjeland växte under 2002 (Fors & Olofsson 2003 s. 19ff). Vid beräkningar av Trumans mått är det inte relevant till vilket land varorna exporteras. Kan dock vara en indikator på om handel med tredjeland förekommer och i vilken riktning exporten utvecklas.

Diagram 4.3.1 Sveriges exportmarknader 2002 (% av total exportmarknad)

5. Analys

5.1 Val av metod

Arbetets uppläggning och struktur följer en kvantitativ metod med ett statistiskt material för ett stort antal produkter och ett urval (Holme & Solvang 1997 s. 151). Arbetet bygger på en tidsföljdsstudie med en undersökning om det finns en samvariation mellan data och tid (Halvorsen 1992 s. 64). En analys om förändringar under tidsperioden inom livsmedelssektorn på en aggregerad och en desaggregerad nivå görs. På den desaggregerade nivån utvärderas varje subgrupp enskilt. Statistik för inhemsk produktion, export och import samlas in och bearbetas. För att analysera effekterna handelsalstring och handelsomfördelning (Viner 1950 s. 43f) används ett mått av Truman (1975 s. 3ff). Måttet utgår från insamlat data för konsumtion som bearbetas och jämförs över tiden. Resultatet från analysen generaliseras till att omfatta alla varor inom livsmedelssektorn för att möjliggöra en relevant tolkning.

5.2 Urval

Urvalsramen är produkter inom livsmedel- och jordbrukssektorn. Urvalet av produkter har skett på en tre siffrig nivå inom SITC (Jordbruksstatistisk årsbok 2002 s. 313). Den aggregerade gruppen av livsmedel består av tretton subgrupper. I urvalet ingår varor som både är producerade och icke-producerade i Sverige. Det statistiska datum materialet analyseras över tidsperioden 1996-2002. Avgränsningen skedde främst av praktiska skäl där den begränsande faktorn var statistik över produktionen. Redovisning i koncentrerad form förekom endast från 1996 och fram till 2002. Tidigare presenterades varje del grupp separat och andra enhetsmått användes, en aggregering av grupperna var då inte möjlig.

5.3 Material

5.3.1 Primära källor

Det statistiska materialet förekommer ursprungligen i tabellform vilket bearbetas i Excel efter insamlandet för att beräkna Trumans mått. För *Konsumtion* användes den här beräkningen (produktion – export + import från EU land + import från tredje land). Andelen för *inhemsk produktion* beräknades enligt $((\text{produktion} - \text{export}) / \text{konsumtion})$. Andelen för *intra-EU import* beräknas på följande sätt (intra-EU import / konsumtion). Slutligen kalkyleras andelen *extra-EU import* som $(\text{extra-EU import} / \text{konsumtion})$.

5.3.2 Sekundära källor

Statistiskt material som utnyttjats vid analysen av Sveriges livsmedels import, export och produktion kommer främst från Statistiska Centralbyråns (SCB) hemsida (www.scb.se) och Jordbruksstatistisk årsbok 2001-2004. Statistiken på en aggregerad nivå differentierar något från den desaggregerade nivån. På aggregerad nivå är tabellerna bortfallsjusterade och visar något högre resultat än det övriga materialet (Jordbruksstatistisk årsbok 2001-2004). Data som samlats in efter 1997 bygger på statistik som inhämtas från företag med fler än 20 anställda. Tidigare var gränsen fler än tio anställda vilket Jordbruksverket beaktat innan sammanställning och utformning av tabeller (Jordbruksstatistisk årsbok 2002 s. 225). Den internationella statistiken för import och export av jordbruksvaror och livsmedel förändrades vid EU inträdet. Fram till 1994 utgjordes den av uppgifter som företagen lämnade till Tullverket. Efter inträdet används ett gemensamt för hela EU insamlingsystem (Jordbruksstatistisk årsbok 2002 s. 240). Företag som lämnar statistik har en varuhandel med EU länder som överstiger 1.5 miljoner kronor per år. Korrigering för bortfall och de företag som inte inkluderas i statistiken kan endast göras på en viss aggregerad nivå och inte för specifika varor eller undergrupper. Detta orsakar snedvridning i det statistiska materialet.

De ekonomiska teorierna som här tas upp är generellt accepterade och ingår i kurslitteraturen. Eftersom det finns ett stort antal bidrag på detta område har jag valt att begränsa materialet till att omfatta ett fåtal och istället fokusera på det statistiska materialet.

5.4 Metod och källkritik

Ett problem med offentlig statistik är att syftet för utformandet och insamlandet av materialet skiljer sig från de syften som personer har när de utnyttjar den. Ett annat problem med sekundär statistik är definitioner på de produkter som ingår vilka kan skilja mellan olika register och tabeller. Vid internationell data varierar registreringsarbetet mellan länderna. Inom EU ursprungsmärks inte varor utan det anges endast från vilket land importen avsänds. Det kan inte urskiljas om importen från EU härstammar från importlandet eller om det i sin tur har importerats från tredje land. Detta kan leda till en snedvridning då det verkliga ursprunget för varan inte går att bestämma. Analysen för livsmedelssektorn påverkas då importen delas in i import från EU-medlemsländer och icke-medlemsländer.

Kritik som riktas mot metoden för analysen är att en övertolkning kan ske vid aggregering av subgrupperna. De värdemässigt stora grupperna får större påverkans effekt på den aggregerade nivån än de grupper som svarar för en liten del av det totala. Vilket kan medföra en snedvridning i resultatet då det inte alltid representerar resultatet för majoriteten av grupperna utan den värdemässigt största gruppen. Genom att utföra analysen på en desaggregerad nivå med en koncentration på trender och inte absoluta tal och det totala antalet av grupper som möter handelsalstring respektive handelsomfördelning ska detta undvikas.

6. Resultat

6.1 Aggregerad nivå

I det här kapitlet kommer först en resultat diskussion på aggregerad nivå för att följas av en liknande sammanställning för de tretton subgrupperna. Materialet tolkas enligt ett mått av Truman (1975 s. 3ff) och undersöker om livsmedelssektorn har mött en handelsalstring eller handelsomfördelning under åren 1996-2002.

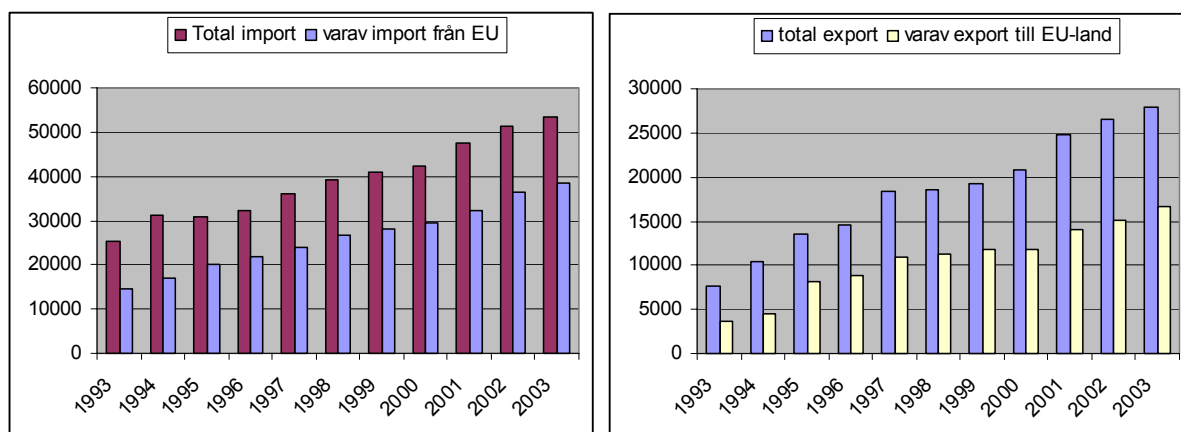
Tabell 6.1.1 Andelen inhemsk produktion (p-x), intra EU-import (Mi) och extra EU, import (Mx) av konsumtion, (%) 1996-2002 för Sveriges livsmedelssektor

	P-X	Mi	Mx
1996	69,7	20,5	9,8
1997	66,8	21,0	12,1
1998	64,5	23,9	11,6
1999	63,9	25,3	11,7
2000	61,9	25,9	12,2
2001	63,1	25,7	11,2
2002	62,1	27,0	10,9

Tabellen ovan klargör resultatet av analysen på en aggregerad nivå. Sektorn har mött ren handelsalstring. Andelen inhemsk produktion har mött en konstant nedgång under perioden. Från att motsvarat cirka 70 procent av konsumtionen till att 2002 bara motsvara strax över 60 procent. Sammanlagt har en minskning med 6,6 procentenheter skett. Minskningen kan bero på att exporten har ökat samtidigt som den inhemska produktionen inte mött en liknande tillväxt. Konsumtionen av importerade produkter från både EU-länder och tredje land har ökat. Andelen import av livsmedelsprodukter från EU ökade konstant med sammanlagt 6,5 procentenheter. De absoluta värdena för import från unionen har stigit. Totalt har extra-EU

importen ökat med 1,1 procentenheter. Skiftet kan bero på till exempel att olika företag har lämnat uppgifter. År 1996 skedde en förändring av reglerna för inlämning av statistik och vilka företag som lämnar uppgifter. En annan orsak är att klassificeringen av varor modifierades. Den övergripande effekten vid jämförelse mellan 1996 och 2002 är enligt Trumans mått fall ett, dubbel handelsalstring där minskning i andelen konsumtion av inhemsktproducerade varor omfördelas till medlemsländer och icke-medlemsländer (1975 s. 3ff). Effekten är tydlig med en skillnad på flera procentenheter för varje andel inom analysen. Särskilt påtaglig är andelen ökad import från medlemsländer och den minskade andelen inhemska produktion. Den minskade inhemska produktionen eller i det här fallet den ökade exporten ersätts av import från medlemsland och icke-medlemsland. Fall ett inträffar efter en integration när den gemensamma tariffen mot tredje land minskar samtidigt som tariffen inom unionen utjämnas. Genom att undersöka import från EU-medlemsländer före och efter integrationen kan det urskiljas en ökning efter medlemskapet.

Diagram 6.1.2 Sveriges utveckling på import och exportmarknaden 1993-2003

Källa: Jordbruksstatistisk årsbok 2001 s. 235; 2004 s. 255

Andelen import från medlemsland var år 1994, 54,3 procent och 1995, 65 procent. En förändring för exporten kan ses, år 1994 var andelen 42,7 procent och 1995, 60,8 procent. Andelen export till EU-länder från Sverige har ökat samtidigt som andelen till tredjeland har minskat. En ökad import från unionens medlemsländer och en ökad export till dessa länder tyder på en ökad intra-handel inom sammanslutningen. En integrations effekt är att handel flyttas från tredjeland till handel med medlemsländerna.

6.2 Desaggregerad nivå

Den desaggregerade nivån består av tretton subgrupper inom livsmedelsindustrin. Se bilaga 5 för redovisning och beräkningar för respektive grupp. Vilken effekt varje enskild subgrupp möter varierar. En avvikelse från det aggregerade resultatet kan observeras då inte alla grupperna tillhör fall ett. Majoriteten av grupperna tillhörde dock detta fall, handelsalstring med minskad andel konsumtion av inhemskt producerade varor som absorberas av medlemsländer och icke-medlemsländer. Tre av subgrupperna fick andra resultat där två av dem möter en handelsalstring med en minskad andel konsumtion av inhemsktproducerade varor som endast ersätts av medlemsländerna. Grupp nummer 22, Oljevaxter möter en handelsomfördelning vilket kan bero på att de fyra första åren existerade det ingen inhemsk produktion vilket skedde de tre sista åren. Tabellen nedan är en sammanfattning av bilaga 5.

Tabell 6.2.1 Differensen mellan respektive subgrupps andel av konsumtion, rangordnade efter handelsalstringseffekt för 1996-2002

Grupp	p-x	Mi	Mx
12 Tobak	- 36,8	+ 3,3	+ 3,8
4 Oljor o. fetter	- 22,6	+ 20,6	+ 2,5
09 Diverse livsmedelsprodukter	- 17,8	+ 16,2	+ 1,7
06 Socker, sockerarter	- 12,5	+ 12,2	+ 0,4
11 Drycker	- 10,5	+ 6,6	+ 3,9
08 Djurfoder	- 8,9	+ 5,6	+ 3,3
01 Kött och köttvaror	- 6,8	+ 6,4	+ 0,4
02 Mejeriprodukter och ägg	- 6,4	+ 6,2	+ 0,1
04 Spannmål o. varor	- 3,9	+ 3,0	+ 0,9
03 Fisk-, kraft- blöt djur	- 49,9	+ 3,0	+ 49,9
05 Frukt och grönsaker	- 7,2	+ 12,1	- 4,9
07 Kaffe, te, kakao, kryddor	- 4,6	+ 6,8	- 2,3
22 Oljevaxtfrön o. nötter	+ 3,7	- 0,8	- 3,0

Grupp 03 Fisk visar en negativ andel inhemsk produktion för åren 1996-2002 vilket förmodligen beror på att Sverige exporterar varor till ett större värde än vad de producerar. Enligt Trumans mått är ett negativt resultat inte validt. Den kraftiga ökningen av import från icke-medlemsländer förklaras med att Sveriges största handelspartner inom gruppen Fisk är Norge. Norge är inte medlem i EU men har flera avtal med Sverige för att underlätta handel.

Sverige importerar en stor mängd fisk från Norge som exporteras vidare och registreras som export från Sverige. De två andra grupperna 05 Frukt och 07 Kaffe tillhör fall tre (intern handelsalstring och extern handelsomfördelning). Andelen intra-import har ökat samtidigt som andelen extra-import har minskat. Minskningen i import från tredje land kan bero på regler om ursprung. Då Sverige är ett litet handelsland sker import från någon av de större handelsländerna i Europa till exempel Tyskland eller Nederländerna och de varor som fraktas dit från övriga världen blir EU registrerade vid försäljning. Subgrupperna i tabellen ovan är rangordnade efter storleken på minskningen av konsumtion av andelen inhemskt producerade varor. Den största handelsalstringen möter gruppen 12 Tobak. Den andra gruppen med stor handelsalstring är nummer 4 Oljor. För grupp nummer 02 Mejeriprodukter var Sverige 1996 näst intill självförsörjande med en mycket liten import och export. Den import som skedde kom nästan uteslutande från EU-länder. År 2002 har värdet på både import och export ökat. Andelen konsumtion av inhemsktproducerade varor har minskat med 6,4 procentenheter.

I många av subgrupperna för analysen var andelen extra-import av konsumtion näst intill konstant. Det har skett ingen eller en begränsad handelsomfördelning. Andelen intra-import har enligt tabellen en varierande ökning. Det kan dock urskiljas en betydligt större ökning av intra-import än av extra-import. Vilket tyder på att intra-handeln för livsmedel- och jordbruksprodukter har ökat efter Sveriges medlemskap i EU men handeln med tredjeland har inte minskat. Andelen inhemskt producerade varor har minskat kraftigt i många fall samtidigt som produktionen varit konstant eller ökande och exporten tilltagande vilket påverkat resultatet.

7 Slutsats

Syftet med uppsatsen är att analysera handelsalstring och handelsomfördelning för Sveriges livsmedelsektor efter medlemskap i EU under perioden 1996–2002 och undersöka om det skett någon förändring i produktion, import och export. Efter beräkningar av Trumans mått appliceras de två begreppen på det statistiska materialet från livsmedelssektorn. Bearbetning skedde på en aggregerad och desaggregerad nivå med ett resultat för handelsalstring och handelsomfördelning som var tydligt. På en aggregerad nivå för livsmedelsprodukter visas en mycket trolig handelsalstring. Under perioden för analysen har det skett märkbar total produktions ökning och en relativt stor ökning i värdet på de exporterade varorna. Andelen importerade varor från både EU-länder och tredjeland av den totala konsumtionen har ökat. Sveriges livsmedelssektor möter en dubbelsidig handelsalstring efter integration med EU. Andelen konsumtion av inhemskt producerade varor har ersatts av importerade varor från EU-länder och tredjeland. Den kraftigaste andelsökningen står import från EU-land för vilken har ökat med 6,5 procentenheter.

På en desaggregerad nivå kan samma mönster urskiljas då majoriteten av subgrupperna möter en handelsalstring där andelarna intra- och extra-import ökar. För vissa grupper är Sverige näst intill självförsörjande, till exempel 01Kött och 02 Mejeriprodukter. En mycket liten del av konsumtionen importeras och den sker näst intill uteslutande från något av EU:s medlemsländer. En ökning av importen för grupperna kan dock urskiljas för perioden. En stor del av importen kommer från länder inom Europeiska unionen. Det är endast gruppen 03 Fisk och 07 Kaffe som har ett lägre procenttal för andelen EU-import än för andelen import från tredje land. Det kan antas att ett medlemskap i Europeiska unionen är positivt för Sverige med avseende på livsmedelssektorn då en union med handelsalstring ofta har en välfärdsförhöjande effekt.

Om handelsalstring är en effekt av Sveriges integration med EU kan inte klart påvisas när analysen inte inkluderar till exempel variabler som närhet, transportkostnader, substituerande varor, prisutveckling vilka kan vara betydelsefulla för en ökad handel. Dessa kan vara intressanta att analysera vid en utveckling av ämnet. Det som kan konstateras för sektorn är att under perioden 1996-2002 ökade andelen import från unionsmedlemsländer och tredjeland samtidigt som andelen konsumtion av inhemskt producerade varor minskade. Detta tyder enligt Trumans mått på en dubbel handelsalstring för livsmedelssektorn. Export till icke-

medlemsländer ökade och Sverige bibehåller tredje land som handelspart inom livsmedelssektorn trots ett medlemskap i Europeiska unionen.

Sammanfattningsvis har Sveriges handel med unionsländerna efter inträde ökat kraftigt på en aggregerad nivå och för en majoritet av subgrupperna. Resultatet av analysen ger svar på den problemställning som formulerades i inledningen. Det har skett en förändring för Sveriges handel och produktion med livsmedel efter integrationen. Landet har bibehållit ursprungliga handelspartner och en stigande intra-handel med importerade och exporterade varor inom livsmedels- och jordbrukssektorn. Samtidigt har den totala produktionen inte avtagit utan är förhöjd. Vilket ytterligare påvisar en ökad intra-handel. Livsmedelssektorn möter en tydlig handelsalstring efter Trumans mått.

Källförteckning

Publicerade källor

Fors, Gunnar & Olofsson, Kristina (2003) *Utvecklingen av Sveriges utrikeshandel med jordbruksvaror och livsmedel 2002*. Kommerskollegium. Dnr 1193-2899-02.

Halvorsen, Knut (1992) *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn (1997) *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur. Andra uppl.

Jacquemin, Alexis & Sapir, André (1988). ”European Integration or World Integration?”. *Weltwirtschaftliches Archiv*. Vol. 124 (1): 127–139.

Jordbruksstatistisk årsbok (2001-2004). *Sveriges officiella statistik Jordbruksverket Statistiska centralbyrån*. Halmstad: Bulls Tryckeriaktiebolag.

Krugman, Paul R & Obstfeld, Maurice (2000). *International Economics theory and policy*. Addison–Wesley publishing company. 5th ed.

McCormick, John (2002). *Understanding the European union a concise introduction*. New York: Palgrave. 2nd ed.

Monti, Mario (1997). *Den inre marknaden och morgondagens Europa*. Stockholm: SNS Förlag; Luxembourg: Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer.

Robson, Peter (1998) *The Economics of international integration*. London & New York: Routledge. 4th ed.

Truman, Edwin M (1975). ”The effects of European economic integration on the production and trade of manufactured products”. Balassa, Bela (red.) *European economic integration*, s. 3-40. Amsterdam: North-holland publishing company.

Viner, Jacob (1950). *The customs union issue*. New York: Carnegie Endowment for International Peace; London: Stevens & Sons Limited

Elektroniska källor

Europeiska unionen

<http://eurpa.eu.int/>

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/sv/cig/g4000e.htm#e2> [2004-03-15]

http://europa.eu.int/comm/publications/booklets/eu_glance/12/txt_sv.htm [2004-03-15]

http://europa.eu.int/abc/index_sv.htm [2004-03-15]

Svensk närings förening (2004) *Jordbrukspolitik i Sverige, EU och världen*

<http://www.snf.se/verksamhet/miljopolitik/eu-jordbruk.htm> [2004-05-20]

Statistiska Central byrån (2004)

<http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/MainTable.asp?yp=bergman&xu=scb&omradekod=HA&omradetext=Handel+med+varor+och+tj%E4nster&lang=1>

Varuimport och varuexport efter varugrupp SITCrev3 och handelspartner, ej bortfallsjusterat, År 1995-2003

<http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/SubTable.asp?yp=bergman&xu=scb&omradekod=HA&huvudtabell=ImpExpSITCAr&omradetext=Handel+med+varor+och+tj%E4nster&tabelltext=Varuimport+och+varuexport+efter+varugrupp+SITCrev3+och+handelspartner%2C+ej+bortfallsjusterat%2C+%C5r&preskat=O&prodid=HA0201&starttid=1995&stopptid=2003&Fromwhere=M&lang=1&langdb=1> [2004-07-02]

Varuimport och varuexport efter handelspartner och varugrupp SITCrev3 på 3-siffernivå. År 1995-2003

<http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/Visavar.asp?yp=bergman&xu=scb&huvudtabell=ImpExpSITCAr&deltabell=SITC3siff&deltabellnamn=Varuimport+och+varuexport+efter+handelspartner+och+varugrupp+SITCrev3+p%E5+3%2Dsifferniv%E5%2E+%C5r&omradekod=HA&omradetext=Handel+med+varor+och+tj%E4nster&preskat=O&innehall=ExportTkr&starttid=1995&stopptid=2003&Prodid=HA0201&fromSok=&Fromwhere=S&lang=1&langdb=1> [2004-07-02]

Bilaga 1**Export av livsmedel och jordbruksvaror 1996-2002 milj,kr aggregerad nivå**

SITC	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
01 Kött och köttvaror	1218	1436	1107	1019	821	1015	1084
02 Mejeriprodukter och ägg	1111	1645	1726	1643	1822	1971	1642
03 Fisk-, kräft- o. blötdjur	2032	2660	3211	3738	4325	4917	5119
04 Spannmål o. varor därav	2595	3374	3163	2832	3433	4066	3604
05 Frukt och grönsaker	882	929	1088	1027	1058	1283	1619
06 Socker, sockervaror	513	840	599	690	743	844	884
07 Kaffe, te,kakao, kryddor	1673	1675	1634	1644	1705	1931	1981
08 Djurfoder	246	282	327	290	294	294	299
09 Diverse livsmedelsprodukter	1736	2309	2127	2332	2311	2536	3354
11 Drycker	1602	1895	2143	2703	3243	4401	4839
12 Tobak	192	224	219	223	277	329	321
22 Oljeväxtfrön o. nötter	44	26	32	27	37	31	27
4 Oljor och fetter	680	1038	1059	943	986	1161	1646
Total export av jordbruks- varor och livsmedel	14524	18333	18435	19111	21055	24779	26419
Därav EU-länder, %	60,0	55,8	58,7	59,5	56,9	56,5	57,1%
Total varuexport	569167	632709	675148	700945	796549	806604	805930
Därav EU-länder, %	57,1	55,6	58	58,4	55,9	54,2	53,1

Källa: Jordbruksstatistisk årsbok (2002 s. 245; 2003 s. 247; 2004 s. 255)

Anm: Uppgifterna är korrigerade för bortfall av uppgiftslämnare och för små företag. De för år 2002 är preliminära. Tabellerna är reviderade och summerade.

Import av livsmedel och jordbruksvaror 1996-2002 milj,kr

SITC	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
01 Kött och köttvaror	2407	2652	2954	3349	3946	4392	4980
02 Mejeriprodukter och ägg	1247	1399	1740	1899	1946	2285	2690
03 Fisk-, kräft- o.blötdjur	4110	4620	5243	6061	6655	7707	7874
04 Spannmål o. varor därav	1970	2120	2501	2590	2508	3054	3229
05 Frukt och grönsaker	8349	8904	9657	10090	9861	11013	11761
06 Socker, sockervaror	1072	1156	1285	1321	1413	1644	1824
07 Kaffe, te,kakao, kryddor	3691	4924	4537	3893	3827	3793	3952
08 Djurfoder	1987	2233	1948	1868	2091	2290	2159
09 Diverse livsmedelsprodukter	1969	2061	2398	2633	2764	3257	3451
11 Drycker	3265	3514	4030	4340	4177	4890	5332
12 Tobak	708	637	840	1034	992	1090	2055
22 Oljeväxtfrön o. nötter	528	290	461	513	452	678	538
4 Oljor och fetter	925	1488	1555	1309	1119	1200	1465
Total import av jordbruks- varor och livsmedel	32228	35998	39149	40900	41751	47293	51310
Därav EU-länder, %	67,7	63,4	67,2	68,3	68,0	69,7	71,0
Total varuimport	448739	501098	544761	566637	666866	654671	651208
Därav EU-länder, %	70,3	69,3	70,4	68,9	65,7	66,8	66,2

Källa: Jordbruksstatistisk årsbok (2002 s. 245; 2003 s. 247; 2004 s. 255)

Anm: Uppgifterna är korrigerade för bortfall av uppgiftslämnare och för små företag. De för år 2002 är preliminära. Tabellerna är reviderade och summerade.

Bilaga 2

Import av livsmedel och jordbruksprodukter 1996-2002, milj.kr, desaggregerad nivå

SITC	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
01 Kött och köttvaror							
Nötkött	866	795	892	1031	1040	974	1227
Griskött	709	772	862	922	1282	1346	1533
Får-, lamm- och getkött	72	103	89	108	110	168	164
Fjäderfäkött	53	90	102	242	453	685	704
Övrigt kött ink. vilt	110	118	89	89	105	131	129
Beredda köttprodukter	467	627	671	718	772	933	1061
Totalt	2277	2505	2705	3110	3762	4237	4818
Import från EU-land	1873	2132	2327	2720	3345	3648	4224
Import från EU-land (%)	82,3%	85,1%	86,0%	87,5%	88,9%	86,1%	87,7%
02 Mejeriprodukter och ägg							
Mjölk, grädde yoghurt m.m	141	153	158	228	190	338	497
Smör o. andra smörfettsprodukte	4	18	13	4	3	7	27
Glassvaror	93	59	151	205	233	235	298
Ost och ostmassa	855	1000	1194	1256	1258	1503	1645
Ägg och äggalbuminer	63	76	92	79	108	128	144
Totalt	1156	1306	1608	1772	1792	2211	2611
Import från EU-land	1107	1263	1563	1725	1745	2155	2529
Import från EU-land (%)	95,8%	96,7%	97,2%	97,4%	97,4%	97,5%	96,9%
03 Fisk-, kräft- o.blötdjur							
Fisk, kräft- o. blötdjur	2873	3299	3812	4527	5100	5998	6183
Beredningar av fisk, kräftdjur	1110	1211	1239	1329	1355	1568	1576

	Totalt	3983	4510	5051	5856	6455	7566	7759
	Import från EU-land	1368	1192	1144	1274	1286	1551	1670
	Import från EU-land (%)	34,3%	26,4%	22,6%	21,8%	19,9%	20,5%	21,5%
04	Spannmål o. varor därav							
	Spannmål (exkl.ris)	195	137	252	281	224	317	334
	Mjöl, gryn, malt m.m	137	144	124	100	76	110	123
	Ris	227	258	266	277	282	304	306
	Bakverk, bröd m.m	700	773	907	948	980	1294	1406
	Okokt pasta	208	232	219	231	199	257	273
	Övriga beredn. av spannmål	421	508	601	636	601	669	688
	Totalt	1888	2052	2369	2473	2362	2951	3130
	Import från EU-land	1647	1753	2067	2188	2070	2610	2675
	Import från EU-land (%)	87,2%	85,4%	87,3%	88,5%	87,6%	88,4%	85,5%
05	Frukt och grönsaker							
	Färska o. kyllda grönsaker	1973	1935	1942	2141	2278	2657	2769
	Frysta grönsaker	204	234	264	291	296	398	428
	Torkade grönsaker m.m.	109	125	146	172	148	175	244
	Beredda potatisprodukter	275	314	357	411	363	407	472
	Övriga beredningar av grönsaker	675	686	764	843	772	862	951
	Färsk, kyld, torkad frukt o. bär	3572	3912	4057	3966	3934	4389	4751
	Frost frukt o. bär	157	186	218	249	217	243	259
	Saft, sylt o. marmelad	661	710	815	952	920	934	1057
	Beredningar av frukt o. bär	450	499	570	617	533	629	612
	Totalt	8076	8601	9133	9642	9461	10694	11543
	Import från EU-land	5478	5982	6460	6811	6909	8229	8932
	Import från EU-land (%)	67,8%	70,0%	70,7%	70,6%	73,0%	77,0%	77,4%
06	Socker o. sockervaror							
	Socker melass o. honung	272	300	360	334	403	424	456
	Sockerkonfektyrer	733	796	809	890	920	1158	1325

	Totalt	1005	1096	1169	1224	1323	1582	1781
	Import från EU-land	888	988	1055	1102	1198	1438	1630
	Import från EU-land (%)	88,3%	90,1%	90,3%	90,0%	90,6%	90,9%	91,5%
07	Kaffe, te,kakao, kryddor							
	Kaffe o. kaffeersättningar	2200	3329	2720	2074	1890	1649	1580
	Choklad o. kakaoberedningar	767	800	887	951	1047	1295	1471
	Te. kakao.o. kryddor	611	689	777	738	743	746	802
	Totalt	3578	4818	4384	3763	3680	3690	3853
	Import från EU-land	1908	2028	1973	2025	1992	2134	2415
	Import från EU-land (%)	53,3%	42,1%	45,0%	53,8%	54,1%	57,8%	62,7%
08	Djurfoder							
	Totalt	1912	2183	1864	1793	1964	2208	2105
	Import från EU-land	1427	1584	1334	1311	1502	1712	1515
	Import från EU-land (%)	74,6%	72,6%	71,6%	73,1%	76,5%	77,5%	72,0%
09	Diverse livsmedelsprodukter							
	Soppor, såser och buljonger	530	570	591	670	704	817	872
	Magarin o. annat matfett	87	92	95	68	73	122	137
	Beredningar av spannmål o. mjöl	158	189	214	237	279	341	407
	Övriga livsmedel	1100	1123	1332	1464	1517	1868	1939
	Totalt	1875	1974	2232	2439	2573	3148	3355
	Import från EU-land	1534	1593	1785	2046	2141	2675	2863
	Import från EU-land (%)	81,8%	80,7%	80,0%	83,9%	83,2%	85,0%	85,3%
11	Drycker							
	Starksprit	655	676	778	829	732	844	974
	Vin	1904	1893	2193	2437	2461	2869	3074
	Övriga drycker med alkohol	387	397	365	391	383	424	452
	Drycker utan alkohol	172	335	314	406	475	643	726
	Totalt	3118	3301	3650	4063	4051	4780	5226
	Import från EU-land	2562	2609	3038	3273	3134	3705	3992

	Import från EU-land (%)	82,2%	79,0%	83,2%	80,6%	77,4%	77,5%	76,4%
12	Tobak							
	Totalt	701	629	811	974	968	1084	2046
	Import från EU-land	533	534	600	666	693	799	1732
	Import från EU-land (%)	76,1%	84,9%	74,0%	68,4%	71,6%	73,8%	84,7%
22	Oljeväxtfrön o. oljehaltiga nötter							
	Totalt	523	285	451	496	438	673	530
	Import från EU-land	339	204	307	384	326	539	352
	Import från EU-land (%)	64,6%	71,6%	67,9%	77,5%	74,3%	80,0%	66,4%
4	Oljor och fetter							
	Totalt	906	1466	1460	1231	1065	1152	1412
	Import från EU-land	717	1238	1204	1025	875	960	1166
	Import från EU-land (%)	79,1%	84,5%	82,4%	83,2%	82,2%	83,3%	82,6%
Totalt		30998	34726	36886	38836	39895	45981	50169

Källa: Jordbruksstatistisk årsbok (2002 s.246; 2004 s.256).

Anm: Värdena är baserade på insamlat material och är inte korrigerade för bortfall av uppgiftslämnare och små företag som inte inkluderas i statistiken. Detta resulterar i lägre redovisade värden. Summeringarna i tabellen följer inte de summeringar som författarna till jordbruksstatistisk årsbok 2002 och 2004 gjort för respektive varugrupp. Uppgifter för år 2002 är preliminära.

Bilaga 3

Export av jordbruksvaror och livsmedel 1996-2002, milj.kr

SITC	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
01 Kött och köttvaror							
Nötkött	123	128	122	82	84	80	81
Griskött	600	783	501	511	290	385	392
Får-, lamm- och getkött	6	5	2	2	6	7	6
Fjäderfäkött	66	148	65	41	64	102	85
Övrigt kött ink. vilt	80	63	62	73	73	92	101
Beredda köttprodukter	302	252	276	260	248	282	380
Totalt	1177	1379	1028	969	765	948	1045
Export till EU-land	901	1057	801	741	544	660	760
Export till EU-land (%)	76,6%	76,7%	78,0%	76,5%	71,1%	69,6%	72,7%
02 Mejeriprodukter och ägg							
Mjölk, grädde yoghurt m.m	253	446	341	356	504	565	331
Smör o. andra smörfettsprodukte	407	503	443	381	390	476	360
Glassvaror	197	194	287	269	226	286	322
Ost och ostmassa	116	369	483	473	552	516	465
Ägg och äggalbuminer	60	75	79	100	91	75	123
Totalt	1033	1587	1633	1579	1763	1918	1601
Export till EU-land	798	1225	1303	1291	1295	1450	1244
Export till EU-land (%)	77,3%	77,2%	79,8%	81,8%	73,5%	75,6%	77,7%
03 Fisk-, kräft- o.blötdjur							
Fisk, kräft- o. blötdjur	1266	1822	2306	2923	3457	4029	4205
Beredningar av fisk, kräftdjur	661	683	662	631	682	728	806

	Totalt	1927	2505	2968	3554	4139	4757	5011
	Export till EU-land	1677	2234	2711	3296	3782	4404	4631
	Export till EU-land (%)	87,0%	89,2%	91,3%	92,7%	91,4%	92,6%	92,4%
04	Spannmål o. varor därav							
	Spannmål (exkl.ris)	1160	1705	1394	1100	1331	1823	1137
	Mjöl, gryn, malt m.m	145	214	286	224	268	293	314
	Ris	4	8	5	9	12	14	15
	Bakverk, bröd m.m	1003	1017	1129	1212	1322	1592	1750
	Okokt pasta	27	39	14	8	6	18	16
	Övriga beredn. av spannmål	204	199	212	191	190	256	315
	Totalt	2543	3182	3040	2744	3129	3996	3547
	Export till EU-land	1581	1742	1688	1449	1294	1936	1785
	Export till EU-land (%)	62,2%	54,7%	55,5%	52,8%	41,4%	48,4%	50,3%
05	Frukt och grönsaker							
	Färska o. kyllda grönsaker	30	40	51	63	57	106	110
	Frysta grönsaker	156	192	176	198	200	247	271
	Torkade grönsaker m.m.	8	15	23	20	16	13	28
	Beredda potatisprodukter	87	85	89	65	58	71	78
	Övriga beredningar av grönsaker	27	30	96	99	80	104	224
	Färsk, kyld, torkad frukt o. bär	192	215	229	183	189	285	466
	Frost frukt o. bär	216	186	168	181	226	223	199
	Saft, sylt o. marmelad	55	66	81	99	97	106	130
	Beredningar av frukt o. bär	35	26	27	28	31	33	39
	Totalt	806	855	940	936	954	1188	1545
	Export till EU-land	609	631	700	697	697	873	1185
	Export till EU-land (%)	75,6%	73,8%	74,5%	74,5%	73,1%	73,5%	76,7%
06	socker, sockervaror m.m.							
	Socker melass o. honung	145	424	182	239	338	464	544
	Sockerkonfektyrer	344	377	388	418	406	341	322

	Totalt	489	801	570	657	744	805	866
	Export till EU-land	281	507	286	325	399	347	541
	Export till EU-land (%)	57,5%	63,3%	50,2%	49,5%	53,6%	43,1%	62,5%
07	Kaffe, te,kakao, kryddor m.m							
	Kaffe o. kaffeersättningar	471	579	495	376	360	361	416
	Choklad o. kakaoberedningar	1077	956	973	1105	1135	1358	1381
	Te. kakao.o. kryddor	87	97	117	123	173	188	151
	Totalt	1635	1632	1585	1604	1668	1907	1948
	Export till EU-land	825	721	718	815	839	983	977
	Export till EU-land (%)	50,5%	44,2%	45,3%	50,8%	50,3%	51,5%	50,2%
08	Djurfoder							
	Totalt	236	268	304	266	268	269	283
	Export till EU-land	116	130	183	158	132	143	152
	Export till EU-land (%)	49,2%	48,5%	60,2%	59,4%	49,3%	53,2%	53,7%
09	Diverse livsmedelsprodukter							
	Soppor, såser och buljonger	268	312	358	409	433	498	550
	Magarin o. annat matfett	713	1105	939	998	934	895	619
	Beredningar av spannmål, mjöl n	144	193	128	234	191	224	292
	Övriga livsmedel	570	626	633	625	700	868	1846
	Totalt	1695	2236	2058	2266	2258	2485	3307
	Export till EU-land	655	849	897	1058	1161	1334	1714
	Export till EU-land (%)	38,6%	38,0%	43,6%	46,7%	51,4%	53,7%	51,8%
11	Drycker							
	Starksprit	1398	1627	1897	2330	2857	3919	4322
	Vin	14	64	55	41	48	44	73
	Övriga drycker med alkohol	54	48	55	113	138	97	125
	Drycker utan alkohol	112	119	94	166	153	266	283
	Totalt	1578	1858	2101	2650	3196	4326	4803
	Export till EU-land	318	341	326	479	589	701	858

	Export till EU-land (%)	20,2%	18,4%	15,5%	18,1%	18,4%	16,2%	17,9%
12	Tobak							
	Totalt	190	221	206	216	268	323	316
	Export till EU-land	57	75	54	63	115	134	152
	Export till EU-land (%)	30,0%	33,9%	26,2%	29,2%	42,9%	41,5%	48,1%
22	Oljevåxtfrön o. oljehaltiga nötter							
	Totalt	37	23	27	24	35	28	25
	Export till EU-land	29	14	17	11	23	15	13
	Export till EU-land (%)	78,4%	60,9%	63,0%	45,8%	65,7%	53,6%	52,0%
4	Oljor och fetter							
	Totalt	464	640	1032	925	972	1152	1639
	Export till EU-land	379	595	603	570	603	642	819
	Export till EU-land (%)	81,7%	93,0%	58,4%	61,6%	62,0%	55,7%	50,0%
Totalt		13810	17187	17492	18390	20159	24102	25936

Källa: Jordbruksstatistisk årsbok (2002 s.247; 2004 s. 257). www.scb.se

Anm: Värdena är baserade på insamlat material och är inte korrigerade för bortfall av uppgiftslämnare och små företag som inte inkluderas i statistiken. Detta resulterar i lägre redovisade värden. Summeringarna i tabellen följer inte de summeringar som författarna till jordbruksstatistisk årsbok gjort för respektive varugrupp. Uppgifter för år 2002 är preliminära

Bilaga 4
Industrins produktion av jordbruksvaror och livsmedel
1996-2002, milj.kr

SITC	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
01 Kött och köttvaror							
Nötkött	5303	5353	4985	5078	5092	5055	5202
Griskött	9517	10368	9799	9002	9091	9819	9838
Får-, lamm- och getkött	93	103	101	22	85	77	139
Fjäderfäkött	1477	1692	1473	1468	1659	2068	2034
Övrigt kött ink. vilt	181	147	115	92	101	125	131
Beredda köttprodukter	7327	7196	7486	8091	7686	8417	9200
Totalt	23898	24859	23959	23753	23714	25561	26544
02 Mejeriprodukter och ägg							
Mjolk, grädde yoghurt m.m	10100	10986	10890	11100	11533	11438	11679
Smör o. andra produkter	1687	2316	2165	1729	1683	1803	1732
Glassvaror	2090	2262	2004	1728	1723	1687	1857
Ost och ostmassa	4712	4592	4638	4681	4510	4291	4439
Ägg och äggalbuminer	121	136	151	156	146	161	172
Totalt	18710	20292	19848	19394	19595	19380	19879
03 Fisk-, kräft- o.blötdjur m.m							
Fisk, kräft- o. blötdjur	343	299	393	349	396	503	570
Beredningar av fisk o.kräftor	2369	2322	2216	2121	2020	2383	2497
Totalt	2712	2621	2609	2470	2416	2886	3067
04 Spannmål o. varor därav							

	Spannmål (exkl.ris)	2	5	7	1	2	1	1
	Mjöl, gryn, malt m.m	1765	1819	1737	1855	1855	1798	1911
	Ris	0	0	0	0	0	0	0
	Bakverk, bröd m.m	8991	9343	9473	9863	10143	10551	12174
	Okokt pasta	243	256	231	227	216	220	188
	Övriga beredn. av spannmål	1051	1054	1187	1271	1341	1367	1414
	Totalt	12052	12477	12635	13217	13557	13937	15688
05	Frukt och grönsaker							
	Färska o. kyllda grönsaker	7	12	0	21	20	8	29
	Frysta grönsaker	772	735	793	758	753	763	841
	Torkade grönsaker m.m.	36	40	43	72	69	93	93
	Beredda potatisprodukter	1001	1059	1100	1108	1114	1195	1128
	Beredningar av grönsaker	455	426	543	632	678	767	748
	Färsk, kyld, torkad frukt o bär	8	9	7	6	3	7	5
	Fryst frukt o. bär	148	143	155	164	153	165	105
	Saft, sylt o. marmelad	2064	1928	1991	1907	1819	1923	2234
	Beredningar av frukt o. bär	32	46	33	53	45	66	71
	Totalt	4523	4398	4665	4721	4654	4987	5254
06	Socker o. sockervaror							
	Socker melass o. honung	2744	2664	2705	2657	2631	2833	2852
	Sockerkonfektyrer	1503	1565	1582	1585	1826	1532	1528
	Totalt	4247	4229	4287	4242	4457	4365	4380
07	Kaffe, te,kakao, kryddor							
	Kaffe o. kaffeersättningar	3495	3787	3515	3160	2995	2686	3027
	Choklad o.kakaoberedningar	2923	2939	2931	2916	3094	3047	3174
	Te. kakao.o. kryddor	23	31	20	12	31	31	44
	Totalt	6441	6757	6466	6088	6120	5764	6245
08	Djurfoder							
	Totalt	4945	4411	4729	4590	4390	4846	3751

09	Diverse livsmedelsprodukter							
	Soppor, såser och buljonger	1683	1846	1953	2113	2248	2216	2298
	Magarin o. annat matfett	2481	2946	2711	1788	1661	1461	1578
	Beredningar av spannmål o. mjöl	666	682	660	744	620	625	583
	Övriga livsmedel	1947	1672	1541	1570	1421	1275	2984
	Totalt	6777	7146	6865	6215	5950	5577	7443
11	Drycker							
	Starksprit	2352	2457	2780	3423	4023	4793	4542
	Vin	544	558	455	406	333	166	210
	Övriga drycker med alkohol	3795	3944	3732	3816	3900	3930	3976
	Drycker utan alkohol	3716	3566	3500	4307	4514	5098	5115
	Totalt	10407	10525	10467	11952	12770	13987	13843
12	Tobak							
	Totalt	2704	2555	2277	2439	2411	2553	1759
22	Oljeväxtfrön o. oljehaltiga nötter							
	Totalt	0	0	0	0	5	5	5
4	Oljor och fetter							
	Totalt	1624	1169	1170	1576	1508	1808	2350
Total produktion		88633	90914	89510	88705	88777	105651	110203

Källa: Jordbruksstatistiskårsbok (2002 s. 236; 2004 s.246).

Anm: Tabellen är utökad med en summering för varje år. För en del varugrupper som djurfoder, diverse livsmedelsprodukter och oljor och fetter är vissa sub varugrupper inte medtagna på grund av deras insignifikans.

Bilaga 5

Beräkningar av Trumans mått.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
01 Kött och köttvaror							
P-X	22721	23480	22931	22784	22949	24613	25499
Konsumtion (P-X)+Mi+Mx	24998	25985	25636	25894	26711	28850	30317
P-X av konsumtionen	90,9%	90,4%	89,4%	88,0%	85,9%	85,3%	84,1%
Mi av konsumtionen	7,5%	8,2%	9,1%	10,5%	12,5%	12,6%	13,9%
Mx av konsumtionen	1,6%	1,4%	1,5%	1,5%	1,6%	2,0%	2,0%
02 Mejeriprodukter och ägg							
P-X	17677	18705	18215	17815	17832	17462	18278
Konsumtion (P-X)+Mi+Mx	18833	20011	19823	19587	19624	19673	20889
P-X av konsumtionen	93,9%	93,5%	91,9%	91,0%	90,9%	88,8%	87,5%
Mi av konsumtionen	5,9%	6,3%	7,9%	8,8%	8,9%	11,0%	12,1%
Mx av konsumtionen	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,3%	0,4%
03 Fisk-, kräft- o.blötdjur							
P-X	785	116	-359	-1084	0	-1871	-1944
Konsumtion (P-X)+Mi+Mx	4768	4626	4692	4772	6455	5695	5815
P-X av konsumtionen	16,5%	2,5%	-7,7%	-22,7%	0,0%	-32,9%	-33,4%
Mi av konsumtionen	28,7%	25,8%	24,4%	26,7%	19,9%	27,2%	28,7%
Mx av konsumtionen	54,8%	71,7%	83,3%	96,0%	80,1%	105,6%	104,7%
04 Spannmål o. varor							
P-X	9509	9295	9595	10473	10428	9941	12141
Konsumtion (P-X)+Mi+Mx	11397	11347	11964	12946	12790	12892	15271

	P-X av konsumtionen	83,4%	81,1%	80,2%	80,9%	81,5%	77,1%	79,5%
	Mi av konsumtionen	14,5%	15,4%	17,3%	16,9%	16,2%	20,2%	17,5%
	Mx av konsumtionen	2,1%	2,6%	2,5%	2,2%	2,3%	2,6%	3,0%
05	Frukt och grönsaker							
	P-X	3717	3543	3725	3785	3700	3799	3709
	Konsumtion (P-X)+Mi+Mx	11793	12144	12858	13427	13161	14493	15252
	P-X av konsumtionen	31,5%	29,2%	29,0%	28,2%	28,1%	26,2%	24,3%
	Mi av konsumtionen	46,5%	49,3%	50,2%	50,7%	52,5%	56,8%	58,6%
	Mx av konsumtionen	22,0%	21,6%	20,8%	21,1%	19,4%	17,0%	17,1%
06	Socker, socker varor							
	P-X	3758	3428	3717	3585	3713	3560	3514
	Konsumtion (P-X)+Mi+Mx	4763	4524	4886	4809	5036	5142	5295
	P-X av konsumtionen	78,9%	75,8%	76,1%	74,5%	73,7%	69,2%	66,4%
	Mi av konsumtionen	18,6%	21,8%	21,6%	22,9%	23,8%	28,0%	30,8%
	Mx av konsumtionen	2,5%	2,4%	2,3%	2,5%	2,5%	2,8%	2,9%
07	Kaffe, te, kakao, kryddor							
	P-X	4806	5125	4881	4484	4452	3857	4297
	Konsumtion (P-X)+Mi+Mx	8394	9943	9265	8247	8132	7547	8150
	P-X av konsumtionen	57,3%	51,5%	52,7%	54,4%	54,7%	51,1%	52,7%
	Mi av konsumtionen	22,8%	20,4%	21,3%	24,6%	24,5%	28,3%	29,6%
	Mx av konsumtionen	19,9%	28,1%	26,0%	21,1%	20,8%	20,6%	17,6%
08	Djurfoder							
	P-X	4709	4143	4425	4324	4122	4577	3468
	Konsumtion (P-X)+Mi+Mx	6621	6326	6289	6117	6086	6785	5573
	P-X av konsumtionen	71,1%	65,5%	70,4%	70,7%	67,7%	67,5%	62,2%

	Mi av konsumtionen	21,6%	25,0%	21,2%	21,4%	24,7%	25,2%	27,2%
	Mx av konsumtionen	7,3%	9,5%	8,4%	7,9%	7,6%	7,3%	10,6%
09	Diverse livsmedelsprodukter							
	P-X	5082	4910	4807	3949	3692	3092	4136
	Konsumtion (P-X)+Mi+Mx	6957	6884	7039	6388	6265	6240	7491
	P-X av konsumtionen	73,0%	71,3%	68,3%	61,8%	58,9%	49,6%	55,2%
	Mi av konsumtionen	22,0%	23,1%	25,4%	32,0%	34,2%	42,9%	38,2%
	Mx av konsumtionen	4,9%	5,5%	6,4%	6,2%	6,9%	7,6%	6,6%
11	Drycker							
	P-X	8829	8667	8366	9302	9574	9661	9040
	Konsumtion (P-X)+Mi+Mx	11947	11968	12016	13365	13625	14441	14266
	P-X av konsumtionen	73,9%	72,4%	69,6%	69,6%	70,3%	66,9%	63,4%
	Mi av konsumtionen	21,4%	21,8%	25,3%	24,5%	23,0%	25,7%	28,0%
	Mx av konsumtionen	4,7%	5,8%	5,1%	5,9%	6,7%	7,4%	8,6%
12	Tobak							
	P-X	2514	2334	2071	2223	2143	2230	1443
	Konsumtion (P-X)+Mi+Mx	3215	2963	2882	3197	3111	3314	3489
	P-X av konsumtionen	78,2%	78,8%	71,9%	69,5%	68,9%	67,3%	41,4%
	Mi av konsumtionen	16,6%	18,0%	20,8%	20,8%	22,3%	24,1%	49,6%
	Mx av konsumtionen	5,2%	3,2%	7,3%	9,6%	8,8%	8,6%	9,0%
22	Oljeväxtfrön o. oljehaltiga nötter							
	P-X	-37	-23	-27	-24	-30	-23	-20
	Konsumtion (P-X)+Mi+Mx	486	262	424	472	408	650	510
	P-X av konsumtionen	-7,6%	-8,8%	-6,4%	-5,1%	-7,4%	-3,5%	-3,9%
	Mi av konsumtionen	69,8%	77,9%	72,4%	81,4%	79,9%	82,9%	69,0%

	Mx av konsumtionen	37,9%	30,9%	34,0%	23,7%	27,5%	20,6%	34,9%
4	Oljor och fetter							
	P-X	1160	529	138	651	536	656	711
	Konsumtion (P-X)+Mi+Mx	2066	1995	1598	1882	1601	1808	2123
	P-X av konsumtionen	56,1%	26,5%	8,6%	34,6%	33,5%	36,3%	33,5%
	Mi av konsumtionen	34,7%	62,1%	75,3%	54,5%	54,7%	53,1%	54,9%
	Mx av konsumtionen	9,1%	11,4%	16,0%	10,9%	11,9%	10,6%	11,6%